

Petr Blažek

Akce „Producent-1“. Natáčení filmu *Amadeus* v dokumentaci Státní bezpečnosti

Pro americké a anglické členy našeho štábu bylo někdy těžké pochopit běh každodenního života v komunistické zemi. Buďte viděli agenty všude, nebo si vůbec nevíš, že je někdo sleduje a odposlouchává jim telefon. Lidem ze Západu bylo opravdu těžké vysvětlit, že je možné normálně pracovat pod neustálým dohledem fyzlů, zvyknout si na ně, a dokonce je považovat za nudnou součást života.

Miloš Forman¹

Mezi nejvíce oceňované snímky ve světových dějinách kinematografie patří *Amadeus* (1983). Jeho tvůrci obdrželi kromě jiných cen osm Oscarů a čtyři Zlaté glóby. Film režiséra Miloše Formana a scenáristy Petera Shaffera vypráví se značnou autorskou licencí životní příběh geniálního a výstředního hudebního skladatele Wolfganga Amadea Mozarta, jenž se stane obětí žárlivých intrik průměrného a ctižádostivého dvorního skladatele Antonia Salieriho.

Film *Amadeus*, který rehabilitoval velkolepým způsobem „žánr tak konvenční, jako je filmová biografie“,² byl v roce 1983 natočen především v Československu. Jednalo se o oboustranně výhodný obchodní kontrakt mezi komunistickým režimem a americkým producentem Saulem Zaentzem, který s Milošem Formanem spolupracoval již od poloviny 70. let. Jejich prvním společným snímekem byl oscarový film *Přelet nad kukacíím hnízdem* (*One Flew Over the Cuckoo's Nest*, 1975).³

Miloš Forman ve své autobiografii uvedl, že natáčení *Amadea* vyjednal osobně s ústředním ředitelem Československého filmu Jiřím Puršem, kterého poprvé kontaktoval patrně na počátku roku 1979. Muž, kterému se deset let předtím podařilo kádrovými čistkami „zadusit československou novou vlnu“,⁴

¹ Miloš FORMAN – Jan NOVÁK, *Co já vím? Aneb Co mám dělat, když je to pravda?*, Praha 2007, s. 366.

² Jerzy PLAŻEWSKI, *Dějiny filmu 1895–2005*, Praha 2009, s. 568.

³ Srov. Kristin THOMPSONOVÁ – David BORDWELL, *Dějiny filmu. Přehled světové kinematografie*, Praha 2011, s. 709.

⁴ Jiří HOPPE, *Neutřazená, nikoli úplná likvidace. Konec československé nové vlny po sovětské invazi 1968*, *Dějiny a současnost*, 31, 2009, č. 11, s. 34. Blíže Štěpán HULÍK, *Kinematografie zapomenutí. Počátky normalizace ve Filmovém studiu Barrandov (1968–1973)*, Praha 2011.

doporučil volajícím
v New Yorku požádal
Forman s klidně je
měl Purš údajně je
z disidentů, což m
z nikdo z diside
abýv.⁵
domluvy.⁶
pro českého rež
natáčení *Amadea*
natáčení dva sym
žili jeho na urči
přístupnutí „inter
poskytnuté v čase
uveřejněné v reak
a neomluvitelný
Stankovič v reak
popsal své zklar
příkopnický k
pošetilostí prog
se sebekritický
před rokem 19
Odmítavě i
část exilu, v jelt
vztahů“ za fme
adresoval exu
Formanovou
vězeň Jan Ber

⁵ M. FORMAN –

⁶ Tamtéž, s. 355. N

vám to klidně s
ubližovat ani je
Taký Havel byl
hospůdce na N

pár disidentů z
Havlovi, Česk
exkluzivní-roz

⁷ M. FORMAN

⁸ Stanislava PŘ

MENT, „Na

⁹ Andrej STAN

¹⁰ Stanislava P

otiskl exilov

s. 23. Škutir

tivní spolup

sešel na ce
č. 727074 N

doporučil volajícím režisérovi, aby si na československém velvyslanectví v New Yorku požádal obratem o vízum. Na rozdíl od předchozích pokusů Miloš Forman skutečně brzy obdržel povolení.⁵ Při následném pražském vyjednávání měl Purš údajně jedinou podmínku. Žádal, aby režisér nevyhledával nikoho z disidentů, což mu Forman ochotně slíbil s tím, že na oplátku pak požádal, aby nikdo z disidentů nebyl postižen, pokud za ním přijde bez předchozí domluvy.⁶

Pro českého režiséra, který v roce 1977 získal americké občanství, znamenalo natáčení *Amadea* lákavou možností vrátit se po deseti letech do Prahy, kde žil jeho dva synové a řada jeho přátel.⁷ Při vyjednávání s totalitní mocí přistoupil na určité kompromisy a politické úlitby. Patřilo mezi ně například poskytnutí „interview s komunistickým kulturтрегrem Janem Klimentem uveřejněné v časopise Záběr, které pobouřené disident odsoudil jako skandální a neomluvitelný mravní ústupek“.⁸ Signatář Charty 77 a filmový kritik Andrej Stankovič v reakci na tento krok v září 1979 napsal otevřený dopis, ve kterém popsal své zklamání nad zmíněným rozhovorem: „Vaše interview je opravdu průkopnický krok na důkladně prohojeném poli detente, svou nebezpečnou počestností progresivně stromatelný snad (jaká to hrozivá aproximace dat) jen se sebekritickými výlety satelitních komunistických politiků do Moskvy těsně před rokem 1937, výlety, jež se ukázaly být sebevražednými.“⁹

Odmítavě na Formanovu podanou ruku komunistické Praze zareagovala také část exilu, v jehož řadách se v souvislosti s tehdejšími nabídkami na „urovnaní vztahů“ za finanční vyrovnání a tichou loajalitu, kterou „normalizační“ režim adresoval exulantům, právě diskutovalo nad vhodností cest do vlasti.¹⁰ Na Formanovu adresu se kriticky vyslovil například spisovatel a bývalý politický vězeň Jan Beneš, který rozhovor pro časopis Záběr zasadil do kontextu nového

⁵ M. FORMAN – J. NOVÁK, *Co já vím?*, s. 351.

⁶ Tamtéž, s. 355. Miloš Forman popsal v jiném místě zmíněnou dohodu těmito slovy: „Já jsem řekl: Já vám to klidně slíbím, když vy mi slíbíte a dáte na to ruku, že když disident vyhledá mě, že nebudete ubližovat ani jemu, ani nám. A on mi na to dal ruku. Že jako jo. Takže já jsem disidenty nevyhledával. Taký Havel byl v té době ve vězení. Ale viděl jsem se s jeho ženou Olgou. Potkali jsme se v takové malé hospůdce na Malé Straně. Bylo to milé a příjemné. Oni to respektovali a já taky. Přišlo za mnou tenkrát pár disidentů a všecko bylo v pohodě. Nic se jim nestalo.“ *Exkluzivní rozhovor: Miloš Forman o Václavu Havelovi*, Český rozhlas, 23. 12. 2011, dostupné online: http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/exkluzivni-rozhovor-milos-forman-o-vaclavu-havelovi--993985 [16. 6. 2014].

⁷ M. FORMAN – J. NOVÁK, *Co já vím?*, s. 348.

⁸ Stanislava PŘADNÁ, *Miloš Forman. Filmař mezi dvěma kontinenty*, Brno 2009, s. 333. Srov. Jan KLIMENT, „Na skok doma“, *Rozhovor s Milošem Formanem*, Záběr, 12. 1979, č. 13, s. 6.

⁹ Andrej STANKOVIČ, *Otevřený dopis Miloši Formanovi*, informace o Chartě 77, 2. 1979, č. 13, s. 10.
¹⁰ Stanislava PŘADNÁ ve výše uvedené Formanově biografii připomíná výroky Vladimíra Škutiny, které otiskl exilový časopis Západ. Jan UHDE, *Okamžiky s Vladimírem Škutinou*, Západ, 2. (únor) 1980, č. 1, s. 23. Škutinovo rozhořčení nad Formanovým postojem ovšem relativizuje jeho předchozí čtyřlétá aktivní spolupráce se Státní bezpečností. Podle příslušného svazku se Vladimír Škutina s příslušníky StB sešel na celkem 142 schůzkách. Archiv bezpečnostních složek (dále ABS), fond (dále F) MV-TS, arch. č. 727014 MV, Návrh na ukončení spolupráce s TS „HISTORIK“, 30. 9. 1981.

kola represí proti opoňentům režimu: „Umělec, jenž změnil svou zemi, aby nebyl umřčen, se vrací (ovšemže) jen na návštevú) do země, kde ho umřčovali. Na stránkách totalitních novin si dobře pokláboší s jedním z nejhorlivějších umřčovatelů své velikosti a jen tak mimochodem poníží člověka, jemuž by měl být zavázán, a to všechno v zemi, kde nejeden z Formanových kamarádů, umřčitel, sedí ve vězení za to, že nechtěl mlčet a nechtěl, aby byli umřčeni jiní.“¹¹

Uzavřená dohoda v zakoupené Puršové kanceláři ovšem zdaleka neznamenala okamžitě natáčení. Americká produkce ve skutečnosti zvažovala, zda neby přednost liberálnějším poměrům v Budapešti, tam však nebyly vyhovující historické lokace. Další z variant, která byla ovšem nevyhodná z finančních důvodů, bylo natáčení ve Vídni, kde se odehrála většina historických událostí spojených s Mozartovým životem. Z pohledu komunistického režimu se pak o natáčení rozhodovalo na nejvyšší úrovni. Rozložení názorů v komunistickém vedení, které nebylo v této otázce jednotné, popsal vedoucí zahraniční zakázky na Barrandově Jiří Janoušek, zeť předsedy federální vlády Lubomíra Strougala: „V politbyru byla údajně velká bitva. Tehán natáčení hodně hájil, protože měl pocit, že je to věc ekonomicky důležitá, a nebyl sám. Byli lidé na jeho straně, jako například Jindřich Polodník, na druhé straně byli velmi zatvrzelí Vasil Bilak, Alois Indra a Miloš Jakeš. Výsledek byl půl na půl, nakonec prezident [a generální tajemník ÚV KSČ] Husák rozhodl vyslovit konečný souhlas.“¹²

V archivním fondu sekretariátu generálního tajemníka ÚV KSČ Gustáva Husáka je uložen podrobný nedatovaný záznam z porady, na které byl na podzim 1982 vysloven souhlas s natáčením filmu *Amadeus*. Schůze se účastnili člen sekretariátu a tajemník ÚV KSČ Josef Havlín, místopředseda federální vlády Matej Lúčan, vedoucí oddělení kultury ÚV KSČ Miroslav Müller a ústřední ředitel Československého filmu Jiří Purš.¹³ Ze záznamu je patrné, že si účastníci porady od natáčení filmu *Amadeus* slibovali nejen finanční přínos (zakázka byla podle tohoto zdroje odhadována ve výši 1,7 až 2 miliony dolarů), ale také významný politický efekt, který spatřovali v posílení mezinárodních kulturních vztahů, zvýraznění diferenciací emigračního prostředí a v propagandistickém využití. Při plnění několika stanovených podmínek, zejména „zajištění bezpečného hladkého průběhu celého natáčení v ČSSR“, mělo hlavní roli sehrát vedle „místních orgánů“ především ministerstvo vnitra, s jehož vedením jednotlivé kroky domlouval ústřední ředitel Československého filmu Jiří Purš.¹³

V tomto příspěvku se pokusíme na základě archivních dokumentů a publikovaných vzpomínek pamětníků zrekonstruovat alespoň částečně

¹¹ Jan BENEŠ, *Bude Vás zajímat*, Videňské svobodné listy, 1980, č. 4. K exilové diskusi o „Formanovi jako politické kauze“ bližie Jiří VORAČ, *Česky film v exilu*, *Kapitoly z dějin po roce 1968*, Brno 2004, s. 122–126, vá práce, FF UK, Praha 2012.

¹² Tamtéž, s. 36–37.

2491

ou zemi, aby
ho umlčovali
jhorlivější
zmuž by měl
áďa, umlčel
ní „²¹
eznamenala
zda nedal
vyhovující
finančních
ch události
im se pak
umístičem
ahraniční
Lubomira
vdně hřál.
Byli léti
yři velmi
il na píl
l vyslovit

Gustava
a podzim
nili člen
ní vlády
istřední
častníci
zakázka
ale také
turních
tickém
jištění
ní roli
jehož
ského
nentů
stičně
ovi jako
22–126,
plomov-

aktivitu komunistické tajné policie v souvislosti s natáčením filmu *Amadeus*. Vzhledem k tomu, že většina relevantních operativních svazků byla v prosinci 1980 skartována, je toto téma možné popsat pouze ze sekundárních pramenů. Věnovat se z tohoto důvodu budeme především akci „Producent-1“, v jejímž rámci byl Miloš Forman sledován specializovaným útvarem StB v lednu 1982 a v červnu 1983. Příslušný svazek z této akce obsahuje nejen písemné záznamy ze sledování, ale také několik negativů a fotografií.¹⁴

Doposud jedinou studii, kde je toto téma reflektováno, je cenná diplomová práce studentky filmové vědy Petry Mandové, která na základě archivních pramenů a rozhovorů s řadou pamětníků v roce 2012 podrobně přiblížila československou a natáčení filmu *Amadeus*. Vzhledem ke svému odbornému zaměření využila list natáčení StB pouze jako jeden z mnoha informačních pramenů, bez bližší dokumenty StB pouze jako jeden z mnoha informačních pramenů, bez bližší analýzy okolností jejich vzniku.¹⁵ Některé snímky ze sledování Miloše Formana, jel jsou publikovány v obrazové příloze tohoto příspěvku, již byly – bez uvedení jakékoli kontextu – otištěny v knize *Praha objektivem tajné policie*.¹⁶ O dokumentech a fotografiích ze sledování autor v roce 2007 hovořil s Milošem Formanem při jeho návštěvě v tehdejším archivu ministerstva vnitra.¹⁷

Sledování v lednu 1982

O sledování Miloše Formana speciálním útvarem tajné policie, který zajišťoval tuto činnost pro jiné operativní útvary Státní bezpečnosti,¹⁸ požádal 5. ledna 1982 osmdvaacetiletý nadstrážmistr Jan Suranič, jehož profesní kvalifikace odpovídala některým Formanovým filmovým hrdinům z 60. let. Vyučený opravář motorových lokomotiv nastoupil v polovině 70. let k ministerstvu vnitra, v jehož službách se postupně z řidiče vypracoval na počátku 80. let do pozice „staršího referenta“ 3. oddělení 2. odboru X. správy Sboru národní bezpečnosti,¹⁹ což byl krycí název pro Správu kontrarozvědky pro boj proti vnitřnímu protivníkoví, která byla v letech 1974–1988 jednou z nejdůležitějších součástí komunistické tajné policie.²⁰

¹⁴ V Archivu bezpečnostních složek se dochoval svazek, který obsahuje záznamy ze sledování v období od 5. ledna 1982 do 10. června 1983, včetně několika negativů a fotografií. ABS, f. SL, Producent-1, 1983–1983. Výpis ze sledování Miloše Formana je také dostupný v kartotéce IV. správy SNB. ABS, Kartoteka IV. správy SNB, film X-106, Producent 1.

¹⁵ P. MANDOVÁ, *Čekoslovenská produkční historie*.

¹⁶ *Praha objektivem tajné policie*, Praha 2010, s. 252–255, 267.

¹⁷ Rozhovor s Milošem Formanem a jeho přítelem Františkem Novákem byl 30. března 2007 přítomen také historik Petr Koura.

¹⁸ K organizačnímu vývoji sledovacího útvaru StB bliže Miroslav URBÁNEK, *Správa sledování Ministerstva vnitra v letech 1948–89. Stručný nástin organizačního vývoje*, Sborník Archivu ministerstva vnitra, 2005, č. 3, s. 173–221.

¹⁹ Osobní evidenční karta příslušníka SNB Jan Suraniče, OEČ 167422, karta je dostupná na webové stránce ÚSTR, viz <http://www.ustr.cz/data/pdf/karty/spravalo-1989/167422.pdf> [6. 6. 2014].

²⁰ Bliže k X. správě SNB Ondřej KOUTEK, *X. správa SNB – útvar Státní bezpečnosti určený pro boj proti tzv. vnitřnímu nepříteli*, Securitas Imperii, 2006, č. 14, s. 354–410.

důvod „rozpracování“ (tedy zájmu tajné policie) uvedeny Formanovy „stykky na nepřátelské osoby z řad herců a filmových pracovníků mimo oficiální kulturu.“²⁷ Státní bezpečnost se tedy snažila prověřit, zda sledovaný režisér plní výše zmíněnou dohodu o stranění se disidentů, zjišťovala také jeho program a postup při přípravě natáčení filmu *Amadeus*. Sledovaný režisér se měl při návštěvě v lednu 1982 ubytovat v hotelu U Tří Pštrosů u Karlova mostu, na jednom z nejkrásnějších míst v Praze, kde již v minulosti bydlel.²⁸ Jako důvod a cíl požadovaného sledování nstržm. Suranič uvedl: „Jmenovaný bude působit převážně v Praze ve Filmovém studiu Barrandov a Filmexportu – Praha 1, Václavské nám. 28. Cílem je dokumentace styků objektu s nepřátelsky orientovanými osobami z filmu, divadel, styky na představitelce nepřátelských seskupení CH-77 [Charta 77] a VONS [Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných], zjištění jeho pobytu v mimo-pracovní době.“²⁹

Sledovací akce byla po schválení návrhu Jana Suraniče 7. ledna 1982 přidělena 3. odboru Správy sledování StB (krycím názvem IV. správa SNB), který se věnoval „sledování vnitřního protivníka“.³⁰ Samotné sledování Miloše Formana bylo následně technicky prováděno podle centrálního plánu, který měla IV. správa SNB vypracována pro hotel U Tří Pštrosů.³¹ Na sledování se v lednu 1982 podílel také pracovník 5. odboru IV. správy,³² jehož jméno není v dochované dokumentaci zmíněno. Pohyboval se přímo v hotelu a měl za úkol zjistit, kdo se společně se sledovanou osobou v hotelu ubytoval, a při vlastní sledovací akci následně upozornit kolegy, až sledovaná osoba vyjde z hotelového pokoje.³³

²⁷ ABS, f. SL, sign. Producent-1, Návrh na sledování, 5. 1. 1982. První strana návrhu je otištěna v obrazové příloze tohoto článku.

²⁸ Jak je uvedeno v agenturní zprávě, kterou napsal pracovník 4. oddělení 2a odboru Správy StB Praha por. Rudolf Kotál, v tomto hotelu bydlel Miloš Forman v dubnu 1979: „Dle slov pramene příletěl FORMAN do ČSSR v neděli 22. 4. 1979. Do ČSSR přivezl svůj poslední film nazvaný ‚Vlasy‘. Na letišti na něho čekal filmový režisér Jaromil JIREŠ, který FORMANA odvezl do hotelu ‚U tří pštrosů‘, kde bude FORMAN ubytován.“ ABS, f. MV-KR, arch. č. 764920 MV, Informace k pobytu byv. čs. filmového režiséra Miloše Formana v ČSSR – zpráva, 27. 4. 1979. Jako „pramen“ byl v citované agenturní zprávě uveden agent s krycím názvem „Kříž“, reg. č. 22814.

²⁹ ABS, f. SL, sign. Producent-1, Návrh na sledování, 5. 1. 1982.

³⁰ Srov. Rozkaz ministra vnitra ČSSR č. 55/1980 z 29. 12. 1980: Organizační řád správy sledování, dostupný na webové stránce http://www.ustrcr.cz/data/pdf/rozказы/orstb71-89/rmv_55_1980.pdf [6. 6. 2014]. Podle dokumentace z akce „Producent-1“ provádějí sledování Miloše Formana pracovníci 1. a 2. oddělení 3. odboru IV. správy SNB.

³¹ V ABS není zřejmé tento centrální plán dochován.

³² Pracovníci 5. odboru IV. správy SNB podle výše zmíněného organizačního řádu IV. správy z 29. 12. 1980 plnili „úkoly na úseku kontrarozvědného rozpracovávání stanovených ubytovacích a restauračních zařízení na území hlavního města Prahy, kde se ubytovávají nebo které navštěvují cizinci z nescialistických států“. Na žádost dalších útvarů StB zajišťovali ve zmíněných objektech například „nasazení a využívání určené zpravodajské techniky“, tedy odposlechu, tajného fotografování a filmování.

³³ ABS, f. SL, sign. Producent-1, Záznam nstržm. Pavla Červínky o zachycení a předání objektu Producent-1 ke sledování, 11. 1. 1982.

Poprvé byl Miloš Forman sledován 11. ledna 1982. Akce „Producent-1“ začala v 7.00 hodin u hotelu U Tří Pštrosů, kde se sešla šestičlenná sledovací skupina, kterou vedl starší referent 2. oddělení 3. odboru IV. správy SNB por. Stanislav Vitek (původním povoláním automechanik). K dispozici měla tři automobily (bílý a červený VAZ a modrý Renault 16), s nimiž podle výkazu najela během dopoledních hodin celkem 77 kilometrů. Podle dokumentu využívala „Pevného operního bodu“, tedy sledovala hotel patrně z některého okolního domu. Od pracovníka 5. odboru IV. správy SNB věděla, že se v hotelu ubytovali společně s Milošem Formanem také spisovatel Peter Shaffer, literární agent Robert Lantz a filmový producent Saul Zaentz s manželkou Lindou.³⁴

Filmový režisér se v hotelové hale objevil v 10 hodin: „Byl prostřelvasý, oblečen v hnědé sako, modré kalhoty, žluté boty. V ruce nesl menší balíček. V hale hotelu ho již čekali jeho společníci: Shaffer Peter, Lantz Robert, Zaentz Saul. Chvilu se zde bavili a poté společně odešli do salonku v přízemí.“³⁵ Podle záznamu ze sledování zde přibližně hodinu jednali s několika zástupci Filmexportu. Poté Miloš Forman a Saul Zaentz odešli do svých pokojů, kde se oblékli, a přibližně za deset minut společně vyšli před hotel, kde nasedli do automobilu značky Tatra 603, kterou měli zapůjčenou i s řidičem od Filmexportu. Tento okamžik zachytili dva pracovníci tajné policie na několika snímcích, které se zachovaly v archívní dokumentaci.³⁶

Z hotelu odjela sledovaná dvojice k budově velvyslanectví USA v nedaleké Vlašské ulici. Krátce po dvanácté hodině se na tomto místě vystřídaly sledovací slupiny. Do akce „Producent-1“ se nyní zapojilo osm pracovníků Správy sledování SNB, které řídil starší referent 1. oddělení 3. odboru IV. správy npor. Karel Fráz (původním povoláním elektromontér). K dispozici měli tři automobily (modrý a žlutý VAZ a modrý Renault 18), s nimiž podle výkazu najeli do večera celkem 105 kilometrů. Miloš Formana a jeho přítele nejdříve „doprovodili“ z velvyslanectví USA zpět do hotelu. Večer pak sledovali skupinu Američanů, která odjela ve dvou vozech navštívit Formanova dvorního kameramana Miroslava Ondříčka.³⁷ V půl

³⁴ ABS, f. SL, sign. Producent-1, Akce PRODUCENT 1 – sledování, 11. 1. 1982.
³⁵ Tamtéž.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Necelé tři roky předtím se StB zajímala o Miroslava Ondříčka v souvislosti s jeho kontakty s exulanty při pracovních pobytech v zahraničí (dokončoval tehdy společně s Milošem Formanem práci na filmu *Vlasy*). Po návratu z USA, 6. března 1979, s ním pracovník 2. oddělení 4. odboru X. správy FMV npor. Jiří Chmelarčík vedl „zpravodajský pohovor“, v jehož rámci se také dotazoval na Miloše Formana. Ondříček se podle záznamu snažil vyhovět tak, aniž by svého přítele poškodil: „Miloš FORMAN zůstal v USA (psáno foneticky) [správně producent Claude Berril] v USA. Film byl úspěšný. Přišly další filmy a FORMAN už v USA zůstal. Nedá se ovšem říci, že by se z něho stal protisocialistický člověk. On žije v každé společnosti „na osmí nože“, tedy i v USA. Vůbec se nezměnil, je stále stejný. ONDRÍČEK dále tvrdil, že FORMAN má úzké kontakty na sovětské umělce a dosti se angažoval v měsíci sovětského filmu v USA. Navrhl, že až FORMAN přijede do ČSSR, je ochoten s. Chmelarčíka (vystupoval pod jménem Bydžovský) s ním seznámit. Toto bylo prozatím odmítnuto.“ ABS, f. MV-KR, arch. č. 819064 MV, Záznam ze zpravodajského pohovoru s M. ONDRÍČEKEM, 6. 3.1979. Podruhé byl Miroslav Ondříček pracovníky

desáté večer byly
sledování ukonč

Pracovníci IV. sp

Datum	Hoc
11. 1. 1982	07.0
11. 1. 1982	12.0
13. 1. 1982	12.
13. 1. 1982	12.
14. 1. 1982	07.
14. 1. 1982	12.
15. 1. 1982	07.

Miloš F
ještě tři dny
od ranních
náměstí, fil
večerním z
náměstí Ki
Na Ořechov
Druhý
v sídle Česl
náměstí), j
Krátkého f
Krátký fil
vcházeli [s
Žena, kter
Dne 1
Vítka poz

StB kontakt
či 23. dubna
se s ním za
nehodlá sp
³⁸ Tamtéž.
³⁹ ABS, f. SL,
⁴⁰ Tamtéž, Ak

dočité večer bylo po dohodě s „operativním pracovníkem“ tisketařpůlhodinnové sledování ukončeno.³⁸

Pracovníci IV. správy SNB nasazení v akci „Producent-1“ v lednu 1982

Datum	Hodiny	Přislušníci sledovací skupiny
11. 1. 1982	07:00–12:05	Vítek, Červinka (foto), Zrna, Rahořek, Rafl, Kudr (foto), Janeček (kontrola), Svoboda (kontrola)
11. 1. 1982	12:05–21:30	Fráz, Rydl (foto), Hromek, Minař, Rubeš, Kotiková, Ondroušek (MOB), Ženyšek (MOB)
12. 1. 1982	07:00–12:25	Dvořáček, Kořaf, Rafl, Kudr, Červený, Zrna (foto)
13. 1. 1982	12:25–21:30	Fráz (foto), Rydl, Rubeš, Štastný, Ženyšek, Hromek, Šmejkal (MOB), Kos (MOB), Janeček (kontrola), Panocha (kontrola)
14. 1. 1982	07:00–12:15	Fráz, Rubeš, Rydl, Štastný, Ženišek, Hromek, Panocha (kontrola), Arnolt (kontrola)
14. 1. 1982	12:15–18:25	Vítek, Rafl, Zrna, Červený, Beníšek, Neubauer, Knedlík, Hůlka, Svoboda (kontrola)
15. 1. 1982	07:00–11:25	Vítek (foto), Rafl, Beníšek, Zrna, Červený, Neubauer

Zdroj: ABS, f. SL, sign. Producent-1.

Miloš Forman byl v lednu 1982 pod kontrolou podobným způsobem ještě tři dny. Pracovníci IV. správy SNB 13. ledna 1982 sledovali režiséra opět od ranních hodin při jeho cestách do kanceláře Filmexportu na Václavském náměstí, filmového studia na Barrandově, domu Miroslava Ondříčka, při večerním zastavení ve vinárně Diana na náměstí Sovětských tankistů (dnes náměstí Kinských) či na večerní návštěvě diskotéky ve středovičské restauraci Na Ořechovce.³⁹

Druhý den členové sledovacího skupiny zaznamenali Formanovo jednání v sídle Československého filmu na náměstí Maxima Gorkého (dnes Senovážné náměstí), jeho oběd v Čínské restaurace ve Vodičkově ulici či setkání v sídle Krátkého filmu v Jiřské ulici: „V 18.10 hodin společně zazvonili u dveří s nápisem Krátký film v domě č. 2. Po otevření do těchto dveří zašli. Do těchto dveří vcházeli [sic!] známé osoby našeho kulturního života (V. Menšík, J. Menzel aj.), žena, která otvírala dveře, si jejich jména kontrolovala v seznamu.“⁴⁰

Dne 15. ledna 1982 zaujala sledovací šestičlenná skupina por. Stanislava Vítka pozice u hotelu opět v 7 hodin. O tři hodiny později se režisér odhlásil

³⁸ S1B kontaktován 12. března 1979. K Miloši Formanovi uvedl, že do Československa přijede patrně 22. či 23. dubna 1979: „Představuje si, že by mohl mluvit s někým např. z Rudého práva. Byl by rád, kdyby se s ním zacházelo, jako kdyby se nic nestalo.“ Současně dal pracovníkům S1B jasně najevo, že s nimi

nehodlá spolupracovat. Poté již snaha S1B o jeho získání skončila. Tamtéž, Záznam, 13. 3. 1979.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ ABS, f. SL, sign. Producent-1, Akce PRODUCENT 1 – sledování, 13. 1. 1982.

Tamtéž, Akce PRODUCENT 1 – sledování, 14. 1. 1982.

199

z hotelu a odjel vozem Filmexportu nejdříve k budově velvyslanectví USA⁴¹ a poté na pražské hlavní nádraží. V nádražní hale na Miloše Formana čekalo sedm osob, které ho doprovodily na nástupiště č. 2.⁴²

Por. Vítek na nástupišti pořídil několik snímků, patrně ze skrytého fotoaparátu, který měl umístěn v aktovce. V záznamu ze sledování následně uvedl, co Miloš Forman při rozloučení svému doprovodu řekl: „Při rozhovoru na nádraží bylo zaslechnuto, jak PRODUCENT 1 říká společnosti, že přijede 18. 5.“ Po krátkém rozloučení Miloš Forman nasedl do vlaku a odjel v 11.25 hod. směr Paříž.⁴³

Situační zprávy FMV

Pro vedení Federálního ministerstva vnitra (FMV) a pro další vybrané adresáty byly pravidelně připravovány různé typy informačních zpráv. Jednou z nejdůležitějších byly od poloviny 70. let situační zprávy FMV, do nichž byly každý pracovní den zařazovány informace o mimořádných událostech na základě zpráv vybraných složek tohoto silového resortu. Podklady pro tuto zprávu zasílaly každé ráno do 6.00 hod. II., III., X., XI. a XII. správa FMV (SNB), krajské správy SNB, Hlavní správa Pohraniční stráže a ochrany státních hranic a Federální správa Veřejné bezpečnosti. Z nich pak během čtyř hodin odbor informací a analytiky sekretariátu ministerstva vnitra ČSSR sestavil výslednou situační zprávu FMV a rozeslal podle rozdělovníku příslušným adresátům.⁴⁴

V situačních zprávách FMV se pravidelně objevovaly informace, které připravila X. správa SNB v letech 1981–1983 o přípravách a natáčení filmu *Amadeus*.⁴⁵ Tento typ pramene tak alespoň částečně nahrazuje zničené operativní svazky a umožňuje přiblížit, co Státní bezpečnost považovala za důležité sdělit vedení federálního ministerstva vnitra. Pro názornost, jaký slovník vedení tajné policie používalo, budeme z každé z nich citovat krátkou ukázkou.

Poprvé byla příprava filmu *Amadeus* zmíněna v jedné ze situačních zpráv FMV na podzim 1981 v souvislosti s novou návštěvou Miloše Formana v Praze: „Dne 19. října 1981 přicestoval na pět dnů do ČSSR bývalý režisér studia Barrandov (FSB) Miloš FORMAN. Cílem jeho cesty je projednat natočení zakázkového filmu ‚Amadeus‘ pro americkou filmovou společnost. FORMAN požaduje, aby se natáčení zúčastnil filmový štáb FSB a to vedoucí výroby

⁴¹ Jak bylo uvedeno ve zprávě ze sledování, pracovník 2. odboru IV. správy SNB zjistil, že režisér při odchodu z budovy velvyslanectví USA nic nenesl. Pracovníci uvedeného odboru podle výše zmíněného organizačního řádu IV. správy SNB z 29. 12. 1980 prováděli „tajné sledování určených zastupitelských úřadů“.

⁴² ABS, f. SL, sign. Producent-1, Akce PRODUCENT 1 – sledování, 15. 1. 1982.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ Pavel ŽÁČEK, *ŠtB na Slovensku za „normalizácie“*. Agónia komunistickéj moci v zvodkach tajnej polície, Bratislava 2002, s. 116–117.

⁴⁵ Zprávy prostudovala Petra Mandová, na jejíž diplomovou práci budeme na následujících místech odkazovat.

J. BALZER, kamerar
dr. MAHLER. FOI
ředitelem Českosl
VDR [Vietnamské
V další situac

v lednu 1982, při n
ohlasů na jeho náv
také schůzka, kter
štábu: „Dne 8. le
ROTISSERIE, kt
J. ZABILKA, M. C
NOVÁKOVÁ. [...

V této situační z
o několik dnů dv
Československé
roce.⁴⁸ Podle záz
hostů: „Projekc
1982 za účasti r
BREJCHOVÉ
CHYTILOVÉ
o zdlouhavém
kritizovala ved

pouze do 4. ur
V další si
Formanova re:
se především
„emigranty“,

Kanady a pote
hostování, po
„FORMAN u
v prosinci 19
bývalými čs.
považuje za
návštěvě v Č
byly namíře
jemu i Česk

⁴⁶ P. MANDOVÁ

⁴⁷ Tamtéž, s. 18–

⁴⁸ Totéž učinil již

patronátem a

čs. filmového

⁴⁹ P. MANDOVÁ

⁵⁰ Tamtéž.

I BALIZER, kameraman M. ONDRÍČEK, architekti K. ČERNÝ a svobodný umělec dr. MAHLER. FORMAN vyjádřil zklamání, že se nemůže setkat s ústředním hrdinou Československého státního filmu Jiřím PURŠEM (je služebně ve VDR [Vietnamské demokratické republice]).⁴⁸

V další situační zprávě FMV je zachycen pražský pobyt Miloše Formana v lednu 1982, při němž byl poprvé sledován specializovaným útvarem StB. Vedle oblahe na jeho návštěvu mezi domácími umělci je v tomto dokumentu přiblížena také schůzka, kterou Miloš Forman uspořádal pro zamýšlené členy filmového štábu: „Dne 8. ledna 1982 uspořádal FORMAN večeři v pražské restauraci ROTSSERIE, které se zúčastnili pracovníci čs. filmu J. BALIZER, R. PROKEŠ, J. ZABILKA, M. ONDRÍČEK, K. ČERNÝ, herečka Eliška BALIZEROVÁ a Jitka NOVÁKOVÁ. [...] Přítomní mluvili o scénáři připravovaného filmu „Amadeus“.⁴⁹ V této situační zprávě FMV je rovněž zmíněno, že Miloš Forman uspořádal o několik dnů dvě promítání (v promítacím sále Krátkého filmu a na ředitelství Československého filmu) svého filmu *Ragtime*, který dokončil v předchozím roce.⁵⁰ Podle záznamu se projekce v Krátkém filmu zúčastnila řada pozvaných hostů: „Projekce filmu *Ragtime* v Krátkém filmu Praha se uskutečnila 12. ledna 1982 za účasti některých pracovníků z kulturní oblasti (například herců Jany BREJCHOVÉ a Miroslava HORNÍČKA, režiséřů PODSKALSKÉHO, Věry CHYTILOVÉ a dalších). CHYTILOVÁ o FORMANOVĚ filmu hovořila jako o zdlouhavém a fádním románu černoského muzikanta. Při této příležitosti kritizovala vedení filmového studia Barrandov, že její film *Kalamita* byl zařazen pouze do 4. umělecké skupiny.“⁴⁹

V další situační zprávě FMV z počátku února 1982 je pak zachycena Formanova reakce na kritiku filmu *Ragtime*. Jiřímu Puršovi a dalším soudruhům se především nelíbilo, že v uvedeném snímku obsadil do epizodních rolí dva „emigranty“, Jana Tříšku (z Československa odešel v roce 1977 nejdříve do Kanady a poté do USA) a Pavla Landovského (v roce 1979 odešel do Rakouska na hostování, poté byl v rámci akce „Asanace“ zbaven československého občanství): „FORMAN uvedl, že hodlá začít s natáčením svého filmu AMADEUS v Praze v prosinci 1982. Aby, nepopudil“ čs. úřady, nebude role v tomto filmu obsazovat bývalými čs. herci emigranty Pavlem Landovským a Janem Tříškou, i když je považuje za „vymykající herecké osobnosti“. [...] FORMAN dále prohlásil, že při návštěvě v ČSSR se nechce politicky projevovat a zdrží se všech akcí, které by byly namířeny proti republice. Má zájem natočit v ČSSR dobrý film, který by jemu i Československu přinesl finanční zisk.“⁵⁰

⁴⁸ P. MANDOVÁ, *Československá produkční historie*, s. 17.

⁴⁹ Tamtéž, s. 18–19.

⁵⁰ Totéž učinil již při svém prvním návratu do Prahy, kdy promítal 25. dubna 1979 film *Vlasy*, tehdy „pod patronátem amerického kulturního atašé“. ABS, f. MV-KR, arch. č. 764920 MV, informace k pobytu byv. čs. filmového režiséra Miloše Formana v ČSSR – zpráva, 27. 4. 1979.

⁵¹ P. MANDOVÁ, *Československá produkční historie*, s. 20.

⁵² Tamtéž.

Filmový projekt se v situační zprávě FMV opět objevil až krátce před ohlášeným příjezdem Miloše Formana do Prahy v květnu 1982. Odráží složité rozhodování mezi Prahou, Vídní a Budapeští, jejíž režim nabízel americké produkci *daňové úlevy*: „Dne 16. května 1982 má FORMAN s americkým filmovým producentem Saulem ZAENTZEM a scénáristou Peterem SHAFFEREM provádět přípravy k natáčení části filmu *AMADEUS* v Rakousku. O jeho příjezd se zajímají čs. emigranti Pavel LANDOVSKÝ (bývalý československý herec), Karel KNAPP (býv. pracovník Krátkého filmu Praha) a další, kteří chtějí FORMANA odradit od natáčení filmu v ČSSR. Další jednání má FORMAN vést s vedením Hungarofilmu (MLR), které za natáčení filmu v MLR [Maďarské lidové republice] nabízí ZAENTZOVÍ o 20 % nižší náklady. z MLR má FORMAN s filmovým štábem koncem května 1982 přicestovat do Prahy k jednání se zástupci Čs. filmexportu o požadavcích amerických zástupců při realizaci části filmu *AMADEUS* v ČSSR.“⁵¹

V situačních zprávách FMV se také objevovaly různé reakce domácích umělců na Formanovu přítomnost v Československu. Předkládané výroky pocházely většinou z agenturních zpráv, založených na zprávách tajných spolupracovníků StB – konkrétní zdroje zde však nejsou uvedeny, a tak je obtížné hodnotit relevanci a autentičnost těchto záznamů. V jedné ze situačních zpráv byly takové postoje popsány v souvislosti s cestou Miloše Formana do Bratislavy: „S americkým producentem Saulem ZAENTZEM navštívil 20. května 1982 Bratislavu, kde se v rámci oficiálního jednání zúčastnil i slavnostní večeře, na kterou byli pozváni někteří přední slovenští herci. Při rozhovoru s americkou delegací herci SATINSKÝ a LASICA pronášeli různé invectivy na socialistické společenské a státní zřízení v ČSSR.“⁵²

Státní bezpečnost v červnu 1982 informovala vedení federálního ministerstva vnitra o Formanově návštěvě u spisovatele Bohumila Hrabala a následném opatření: „Miloš FORMAN v doprovodu režiséra Filmového studia Barrandov Jiřího MENZELA a manželky režiséra Čs. televize Jiřiny MOSKALYKOVÉ navštívil spisovatele Bohumila HRABALA na jeho chatě v Kersku (okr. Nymburk). Při jednání se oba dohodli, že FORMAN od HRABALA odkoupí filmový scénář jeho hry s názvem *KRÁL* (hra nebyla v ČSSR uváděna). Bude provedeno opatření s cílem zamezit prodeji uvedeného scénáře do USA.“⁵³

Svazek „Producent“

Na podzim 1982 navrhl patrně v souvislosti s definitivním schválením natáčení filmu *Amadeus*, k němuž došlo v srpnu 1982 po podepsání smlouvy mezi produkční firmou Saula Zaentze a Československým Filmexportem, odborník na motorové lokomotivy a znárodněný filmový průmysl ppor. Jan Suranič, aby byl

⁵¹ Tamtéž, s. 23.

⁵² Tamtéž.

⁵³ Tamtéž.

k Miloši Formanovi zaregistrován samostatný svazek. Po schválení příslušnými vedoucími byl spis v kategorii „prověřovaná osoba“ zapsán 8. listopadu 1982 do registračních protokolů svazků pod krycím názvem „Producent“ (pod stejným názvem probíhala také sledovací akce IV. správy SNB). Tento svazek se však bohužel v Archivu bezpečnostních složek – obdobně jako výše zmíněné objektové svazky k československým filmovým podnikům – nedochoval, neboť byl podle zápisu v příslušném registračním protokolu svazků StB rovněž zničen v rámci masového ničení dokumentace StB v prosinci 1989.⁵⁴

Zájem Státní bezpečnosti o vlastní natáčení filmu *Amdedeus* je tak možné, stejně jako jeho předchozí vyjednávání, rekonstruovat pouze částečně. K dispozici jsou vedle ostatních sekundárních pramenů, jako různých situačních zpráv, také jiné operativní svazky, v nichž jsou dostupné kopie stejných dokumentů, původně uložených i ve spise „Producent“. Patří mezi ně například několik záznamů v operativním svazku, do něhož komunistická tajná policie od konce 70. let ukládala dokumentaci o „rozpracování“ režiséřky Věry Chytilové.⁵⁵ Přestože se jedná pouze o jednotlivé dokumenty, výmluvně vypovídají o době, „kdy talentovaní lidé byli vydáni na milost a nemilost podprůměrným přísluhovačům totalitního režimu a kdy o pracovních možnostech nerozhodovaly schopnosti, ale stranická příslušnost a ochota poslouchat příkazy shora“.⁵⁶

Ve svazku s krycím názvem „ČAS“ je například dochován záznam o schůzce Věry Chytilové s Milošem Formanem v jejím domě, které se ve večerních hodinách 5. února 1983 zúčastnili i další filmoví tvůrci (režisér a scenárista Vladimír Sís, dramaturg Karel Vyskočil, herečka Evelynna Steimarová a Tomáš Tintěra, který působil jako pomocný režisér při natáčení *Amdedeus*). V dokumentu je kromě jiného zaznamenáno, jakým způsobem hodnotil přítomnost amerického štábu v Praze okruh preferovaných komunistických režisérů: „V podstatě se jednalo o schůzku vyloučeně ‚snobské společnosti‘, jejímž členem bylo navázat užší kontakty na M. Formana a jak Pramen⁵⁷ řekl, tímto kompromitovat jeho osobu a současně pobyt jmenovaného v ČSSR. Režiséři FSBA A. Kachlík, J. Sequens a J. Balík tuto skutečnost hodnotí tak, že Miloš Forman svým jednáním ‚narušuje a provokuje veřejné mínění pracovníků čs. kultury a vedení Čs. filmu a v neposlední řadě také vystavuje kritice samotné oddělení kultury ÚV KSČ. Tato situace dle vyjádření jmenovaných ukazuje na určitou ‚benevolenci‘ čs. st. orgánů, která umožnila

⁵⁴ Srov. příslušný řádek v protokolu registrace svazků agenturního a kontrarozvědného rozpracování, útvár Statisticko-evidenční odbor FMV, PO, „Producent“, reg. č. 24498.

⁵⁵ Věra Chytilová natočila o svém českém kolegovi již v roce 1981 pozoruhodný dokument v produkci belgické televize. *Chytilová versus Forman. Vědomí souvislosti* (1981). Srov. Stanislava PŘÁDNÁ, *Balan-cování na hraně možného. Tvorba Věry Chytilové v období normalizace*, studie v této knize, s. 46–47.

⁵⁶ Petr KOURA, „*Celé kino se ořídá smíchem*“. *Věra Chytilová a její filmy očima komunistické tajné policie*, Xanthpa, 20. 2014, č. 5, s. 91.

⁵⁷ Pramen byl podle záznamu tajný spolupracovník „Tomáš“, reg. č. svazku 18403 (svazek se dochoval, arch. č. 754847 MV). ABS, f. MV-KR, arch. č. 764920 MV, Forman Miloš – schůzka s režisérkou Filmové-ho studia Barrandov Věrou Chytilovou, 10. 2. 1983.

M. Formanovi, čs. emigrantovi tvůrčím způsobem se realizovat v ČSSR, což je zcela v rozporu se základními zásadami kulturní politiky KSČ.⁵⁸

Z citovaného dokumentu je zřetelné, že se příslušný pracovník Státní bezpečnosti zajímal nejen o kontakty Miloše Formana, ale také o ohlasy na natáčení filmu *Amadeus*. Zmíněnou nevoli domácích prorežimních tvůrčí, kterým se nelíbila „benevolence“ vedení komunistického režimu k jejich slavnému krajanovi, potvrzují i vzpomínky Miloše Formana v jeho autobiografii. Při jednání s ústředním ředitelem Československého filmu Jiřím Puršem mu jeho hostitel řekl, že proti možnosti točit opět v Praze údajně nejvíce protestovali někteří jeho staří „kolegové z Barrandova“: „Mluvil o staré partě stranických režisérů, jako byli Sequens, Čech a Kachlík. Tihle soudruzi mě neměli v lásce už od dob Černého Petra.“⁵⁹

Nechť jednoho z výše jmenovaných komunistických režisérů je také zaznamenána v situační zprávě FMV z 22. února 1982: „Režisér Filmového studia Barrandov (FSB) Jiří SEQUENS při různých příležitostech ironizuje skutečnost, že čs. orgány povolily emigrantovi M. FORMANOVÍ (státní příslušník USA s upraveným vztahem k ČSSR) vstup do ČSSR a umožnily mu zde natáčet film „Amadeus“. Zdůrazňuje, že čs. orgány daly přednost dolaru před českým uměním. Jeho averze vůči Formanovi – podle názorů pracovníků FSB – však pramení spíše z obav o vlastní popularitu než z morálních pohnutí.“⁶⁰

Vedle kontroly programu Miloše Formana v jeho volném čase se komunistická tajná policie pochopitelně zajímala také o samotné natáčení, které se v různých lokacích uskutečnilo od 31. ledna do 15. července 1983. V archivu se doposud nenašly plány a vyhodnocení této činnosti, která musela být masivní a vyžádala si jistě nasazení řady spolupracovníků i kádrových příslušníků.

Ve štábu byli zahraniční herci a vedoucí různých filmových profesí ve skutečnosti v menšíině, většinu tvořili domácí barrandovští zaměstnanci různých profesí, herci, tanečníci, zpěváci a komparsisté.⁶¹ Jak vzpomínal Miloš Forman, někteří pracovali i pro dalšího „zaměstnavatele“. Jejich druhé angažmá se viditelně projevilo při natáčení v Tylově (dnes Stavovském) divadle 4. července 1983, kdy se někteří američtí členové štábu rozhodli oslavit státní svátek USA. Bez ohlášení pustili z reproduktorů americkou státní hymnu a od stropu spustili obrovskou vlajku s červenobílými pruhy a bílými hvězdami v modrém poli: „Celé divadlo na moment ztuhlo, ale pak statistikům došlo, co se děje, a spustili aplaus. V tu chvíli bylo najednou jasné, kdo je fízl a kdo ne. Lidé bouřlivě tleskali, ale mezi nimi se tu a tam zpod stejných paruk a ve stejných kostýmech šklebily kyselé obličejce. Poměr byl zhruba tak jeden morous na deset rozjásaných. Ovace pokračovaly a zmatení donašeči po sobě začaly vrhat

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ M. FORMAN – J. NOVÁK, *Co já vím?*, s. 355.

⁶⁰ P. MANDOVÁ, *Československá produkční historie*, s. 35.

⁶¹ Tamtéž, s. 88–89.

nerovní pohledy. Co teď? Máme zakročit? Taková provokace! Co budeme dělat? Pomoc! Nakonec ale neudělali vůbec nic.“⁶²

Státní bezpečnost ovšem současně neskrývala, že se o práci filmového štábu zajímá. Otevřeně sledování, jehož cílem bylo sledovanou osobu zastrašit a odradit ji od zamýšlené činnosti, zaznamenal údajně tehdejší vedoucí produkce Jan Balzer poblíž Grypspekovského paláce na Hradčanském náměstí, ve kterém štáb po složitém vyjednávání získal od pražského primase Františka kardinála Tomaška povolení natáčet: „Celé natáčení bylo ze strany vnitřní velmi pečlivě sledováno, ale neskrýváno. Například při natáčení v Arcibiskupském paláci asi čtyři sta metrů od místa, kde se točilo, seděli v civilním autě dva policisté a pouštěli si nahlas odposlech z interiéru.“⁶³

Operativní pohovory

Natáčení americké produkce na Barrandově přispělo ke snaze Státní bezpečnosti získat nové informační zdroje v tomto prostředí. Na počátku května 1983 navrhl „vedoucí starší referent specialista“ 2. oddělení 4. odboru X. správy SNB (podle organizačního řádu se zabývalo „emigrací“ a „ideodiverzními centry“) nstržm. Jaromír Vopat provést „operativní pohovor“ s Václavem Cajthamlem, který ve Formanově filmovém štábu pracoval jako supervizor produkce: „Jmenovaný jako vedoucí produkce Filmového studia Barrandov často vyjíždí na služební cesty do KS [kapitalistických států], kde spolupracuje s různými filmovými ateliéry. Z jeho funkce vyplývá, že udržuje styky s VC [vázovými cizinci] a je zde předpoklad možnosti styku s čs. emigrací, kde může být využíván k předávání vzkazů nebo různých materiálů do ČSSR.“⁶⁴

Rozhovor, který se 11. května 1983 uskutečnil v pražské budově Správy pasů a víz, měl spíše podobu výslechu, během něhož dva příslušníci STB, kpt. Jiří Paulus a nstržm. Vopat, podle záznamu kladli otázky spojené s natáčením zahraničních štábů, včetně spolupráce na vzniku filmu *Amadeus*: „K Američanům sdělil, že s nimi celkem problémů nejsou. K Formanovi sdělil, že se chová velice pěkně, plní své sliby, až na to, že se čekala větší spolupráce.“⁶⁵ S Václavem Cajthamlem, k němuž následně vedli spis v kategorii „kandidáta tajné spolupráce“ pod krycím názvem „Produkcční“, se pracovníci tajné policie scházeli pravidelně jednou za několik měsíců až do roku 1986, kdy byly styky ukončeny z důvodu Cajthamlových zdravotních problémů. V jeho případě se podle dochovaných dokumentů jistě nejednalo o klasického tajného spolupracovníka, který by udával své kolegy za nepřátelské aktivity. Jeho role byla spíše informativní a sloužila tajné policii k přehledu o zahraničních cestách a kontrole Filmového studia Barrandov.⁶⁶

⁶² M. FORMAN – J. NOVÁK, *Co já vím?*, s. 366–367.

⁶³ P. MANDOVÁ, *Československá produkční historie*, s. 78.

⁶⁴ ABS, F. MV-TS, arch. č. 775894 MV, Návrh na provedení operativního rozhovoru, 2. 5. 1983.

⁶⁵ Tamtéž, Záznam z operativního pohovoru, 11. 5. 1983.

⁶⁶ Tamtéž, Návrh na uložení spisu KTS.

Přibližně ve stejné době a ze stejných důvodů se Státní bezpečnost rozhodla kontaktovat také dalšího pracovníka Barrandova a člena filmového štábu. Na konci dubnu 1983 navrhl pracovník 2. oddělení 4. odboru X. správy SNB nstřžm. Vopř, aby byl proveden „operativní pohovor“ také s již citovaným vedoucím produkce Janem Balzerem.⁶⁷

Pohovor se opět za přítomnosti kpt. Pauluse odehrál 26. dubna 1983 také v pražské centrále Správy pasů a víz. Jednou z otázek byla aktuální situace natáčení Formanova filmu: „Dále sdělil, že v současné době se na Barrandově natáčí americký film AMADEUS. V této souvislosti je zde přítomno cca 50 amerických filmových pracovníků, kteří jsou ubytováni v hotelích Panorama a Intercontinental. Jedná se o největší zahraniční zakázku představující částku cca 2 miliony dolarů. O natáčení tohoto filmu se vedly dlouhé spory, kde se bude natáčet, neboť Američané jednali nejprve s Rakouskem. Dle názoru jmenovaného je smlouva pro nás velmi výhodná, ale především na ní vydělají Američané, protože v Rakousku by je natáčení přišlo cca na 6 mil. dolarů. Od 12. května do začátku června se přesune natáčení z Prahy na zámek Kroměříž. Ubytovaní pro filmové pracovníky je zajištěno v Gottwaldově, v hotelu Moskva. [...] Po dobu filmování v Praze vystupují Američané jako obchodníci a o politiku neprojeví zájem.“⁶⁸

Další „operativní pohovor“ uskutečnili pracovníci StB 3. srpna 1983. Jeho členem mělo být „připoutání jmenovaného k orgánům MV za účelem jeho zpravodajského využití“. V záznamu jsou uvedeny informace o skončení natáčení filmu *Amadeus*: „Jmenovaný uvedl, že koncem července s delším zpožděním ukončil u nás pobyt americký štáb, který tento film přes Pragokonzert⁶⁹ uskutečnil. On jako produkční zastupoval naší stranu (část čsl. herců) a byl ve styku se svým americkým protějškem. V Kroměříži, kde se dotáčely poslední záběry na zámku, včetně ubytování, jak našich, tak zahraničních účastníků v Olomouci, nedošlo k žádným závadovým událostem.“⁷⁰

Pracovníci StB stejně jako v případě Václava Cajthamla vedli k Janu Balzerovi svazek v kategorii „kandidát tajné spolupráce“, tentokrát pod krycím názvem „Honza“. Již v dubnu 1984 však kpt. Paulus konstatoval, že dotyčný se ke spolupráci staví alibisticky a odmítá přímé úkolování při svých cestách do zahraničí. o několik měsíců později byl spis uložen do archivu.⁷¹

Sledování v červnu 1983

Podruhé se Miloš Forman dostal do hledáčku specializovaného sledovacího útvaru Státní bezpečnosti na konci jara 1983. Podle návrhu, který podal 31. května 1983 vedoucí 3. oddělení 2. odboru X. správy SNB kpt. Ivan Masár, sledování

⁶⁷ ASB, f. MV-TS, arch. č. 752792 MV, Návrh pro provedení operativního pohovoru, 25. 4. 1983.

⁶⁸ Tamtéž, Záznam z operativního pohovoru, 27. 4. 1983.

⁶⁹ Ve skutečnosti producent Saul Zaentz podepsal smlouvu v srpnu 1982 s Československým Filmeportem.

⁷⁰ ASB, f. MV-TS, arch. č. 752792 MV, Záznam ze zpravodajsko-operativního pohovoru, 3. 8. 1983.

⁷¹ Tamtéž, Vyhodnocení spisu KTS, 27. 11. 1984.

krátce po půl osmé večer. Členové sledovací skupiny pozorovali vchod tohoto domu až do 22 hodin, kdy po dohodě s operativním pracovníkem akcí ukončili.⁷⁸

Pracovníci IV. správy SNB nasazení v akci „Producent-1“ v červnu 1983

Datum	Hodiny	Příslušníci sledovací skupiny
2. 6. 1983	18.00–21.30	Presl, Vítek, Košář, Beníšek, Veselý, Červený
3. 6. 1983	18.00–21.30	Fráz, Pelán, Rendl, Šindelář, Malá, P. Fořt
4. 6. 1983	18.00–21.30	Růžičková, Vítek, Beníšek, Hološka, Arnold (kontrola)
5. 6. 1983	18.00–21.30	Jellnek, J. Mikeš, Pelán, Rendl, Dohnal, Arnold (kontrola)
6. 6. 1983	18.00–21.30	Stedina, Machůrka, Zemánek, Vítek, Beníšek, Neumanová
7. 6. 1983	18.00–21.30	Balner, Vítek, Beníšek, Zrna
8. 6. 1983	18.45–19.15	Stedina, Presl, Beníšek, Hadač, Michel
9. 6. 1983	17.00–22.00	Fráz, Lalák, Brejcha, Pelán, Minář, Katančíková, Panocha (kontrola)
10. 6. 1983	17.00–22.00	Růžičková, Vítek, Michel, Sucharda, Vesecký, Zrna

Zdroj: ABS, f. SL, sign. Producent-1.

Naposledy byl podle dochované dokumentace Miloš Forman předmětem zájmu specializovaného sledovacího útvaru Státní bezpečnosti 10. června 1983. Šest pracovníků IV. správy SNB zahájilo jeho sledování opět v 17 hodin, znovu poblíž Grypspekovského paláce na Hradčanském náměstí,⁷⁹ kde se štábem natáčel scénu, při níž císař Josef II. nabídné Mozartovi, aby složil novou operu.⁸⁰ Po hodině a půl čekání vyšel Miloš Forman z Arcibiskupského paláce, nasedl do černé šestsettřináctky, v níž na něho čekal řidič, a odjel na Barrandov. Podle záznamu řidič pozorně sledoval pohyb za sebou a na křižovatkách, kde stál na červenou, se otáčel za sebe.⁸¹

Jak Miloš Forman vzpomínal ve své autobiografii, s tímto řidičem z ústředního ředitelství Československého filmu se po nějaké době sblížil. Řidič mu prozradil, že tajnou policii pravidelně informuje o tom, jaký má program. Jednoho dne dokonce svému pasažérovi ukázal, jakým způsobem sledovací skupina STB pracuje: „Později, když už jsme si důvěřovali, jsem si všiml, že nás sleduje nějaké auto.

„Ta škodovka za námi, to budou oni, ne?“

„A co tam ještě vidíte?“ zeptal se Pavel.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ ABS, f. SL, sign. Producent-1, Akce PRODUCENT 1 – sledování, 10. 6. 1983.

⁸⁰ Přehled lokací, kde se film *Amadeus* natáčel, je dostupný na specializovaném webovém portálu <http://www.filmovamista.cz/844-Amadeus?zaber=9430> (ověřeno 21. 6. 2014). K problému při získání povolení natáčet v Arcibiskupském paláci, které původně zamítl sekretář kardinála Tomáška, blíže M. FORMAN – J. NOVÁK, *Co já vím?*, s. 362.

⁸¹ ABS, f. SL, sign. Producent-1, Akce PRODUCENT 1 – sledování, 10. 6. 1983.

Všiml jsem si, že se na estébáckou škodovku lepší ještě jednou auto. Dokonce dvě auta! To jsem tak důležitý!⁸²
'To je běžná praxe.'

'Proč?'

'Sledujte, co se stane, když vjeďte do týhle jednosměrky.' V bočním zrcátku jsem viděl, že se druhé auto u vjezdu do jednosměrné ulice zastavilo. Po nějaké době se ale za námi zase vynořilo.

'Proč to dělají?' zeptal jsem se Pavla.

'Představte si, že byste mi řekli, abych v tý jednosměrce zastavil, a pak byste se pustil pěšky v protisměru. To první auto třeba zablokuje nějaký auta za ním a co pak? Byl byste fuč. Takže to druhý auto je jištěn pro jednosměrky.'

'Ale jak se na tom domluvě?'
'Jsou spojení vysláčkou.'

Celou dobu jsem se v Praze choval s vědomím, že estébáci sledují každý můj krok. Nebyly to přehnané obavy.⁸²

Tato malá lecke ze sledovací techniky je podle všeho zachycena také v druhé části záznamu ze sledování 10. června 1983. Odehrála se při návratu Miloše Formana z Barrandova do centra Prahy: „V 20.30 hodin byl zachycen PRODUCENT 1 ve voze T 613 AR 45-30 při vyjíždění z areálu Filmového studia a společně s řidičem odejeli pomalou jízdou přímou cestou na Václavské nám., kde zůstali stát za křižovatkou s ul. Vodičkovou a čekali, kdo za nimi vyjede. Po malé chvilí pokračovali po Václ. nám. ul. Opletalovou do ul. Washingtonovy, kde zůstali stát před hotelem Esplanade. Během této cesty řidič sledoval neustále provoz za sebou ve zpětném zrcátku, a PRODUCENT 1 se otáčel za sebe.“⁸³

Když sledovací skupina zjistila neobvyklé chování sledovaných osob (pokud ovšem nebyla přímo domluvena s řidičem Miloše Formana), vyměnila automobily i s osádkami (celkem tedy použila čtyři automobily: červený a oranžový VAZ, zelený Renault 18 a bílou Škodu 120). Před hotelem Esplanade se k Miloši Formanovi přidal muž, jehož totožnost není ve zprávě uvedena. Společně pak odjeli do ulice Jirchářská navštívit vedoucího zakázky na Barrandově Jiřího Janouška. V deset večer pak bylo sledování stejně jako v předchozích dnech po dohodě s operativním pracovníkem ukončeno.

Pracovníci speciálního sledovacího útvaru StB se během devítidenní akce pohybovali ve městě, kde své příběhy napsal Franz Kafka. Režiséra Olega Jefremova podle dochované dokumentace nespátřili.

Obdobně absurdní byla skutečnost, že o půlročním natáčení amerického velkofilmu v pražských a kroměřížských ulicích⁸⁴ nesměla domácí oficiální

⁸² M. FORMAN – J. NOVÁK, *Co já vím?*, s. 364.

⁸³ ABS, f. SL, sign. Producent-1, Akce PRODUCENT 1 – sledování, 10. 6. 1983.

⁸⁴ Atmosféru natáčení, kdy filmaři dokázali přes noc proměnit pražské ulice do podoby z konce 18. století, zachytil s kritickou ironií spisovatel a signatář Charty 77 Karla Pecka v jedné ze svých povídek v *Ma-lostranských humoreskách* (knihu poprvé vydali v roce 1985 manželé Škvorečtí v Kanadě).

media přinášet žádné zprávy, aby následně po oscarovém úspěchu byl *Amadeus* uveden do československých kin jako první Formanův americký snímek.⁸⁵

Závěrem

V souvislosti s vyjednáváním a natáčením filmu *Amadeus* vyvíjela komunistická tajná policie několik let rozsáhlou aktivitu. Ta měla různou podobu: sahala od kontroly kontaktů Miloše Formana a dalších členů filmového štábu a získávání ohlasů na jeho aktivity v Československu až po sledování specializovaným útvarem Státní bezpečnosti. Tajná policie pro vedení ministerstva vnitřní a komunistické strany připravovala na toto téma situační zprávy a různé informace. Přestože z dnešního hlediska mohou některé záznamy v archivní dokumentaci Státní bezpečnosti, které se dochovaly v torzovité podobě, na první pohled vyvolat spíše úsměvné pochybnosti o smysluplnosti takových akcí, zůstávají současně dokladem o politickém režimu, kde o vzniku filmových snímků spolurozhodovali lidé, jejichž myšlenková úroveň končila na stranických schůzích. Současně také naznačují jistou cenu, kterou musel Miloš Forman zaplatit za vznik svého nejslavnějšího filmu.

⁸⁵ Výjimku představoval jen „Desetiboj“ z filmu *Viděno osmi* (Visions of Eight, r. M. Forman, K. Ičikawa, C. Lelouch, J. Ozerov, A. Penn, M. Pfléghar, J. Schlesinger, M. Zetterling, 1973). Blíže k dobovým ohlasům S. PŘADNÁ, *Miloš Forman. Filmař mezi dvěma kontinenty*, s. 144–145.

DOZPÍKÁVNÍ: 1991

PODI

II. a p r á v a S N B
11. odbor, 4. oddělení

V Praze dne 1.12.1989

Prvopisem 1
Počet listů

V Y H O D N O C E N Í
objektového svazku Čs. film, r.3.2463

Objektový svazek Čs. film, r.3.2463 byl založen v roce 1971 a k 1.12.1989 obsahuje 7 dílů + viz. seznam dílů a náležitosti, které jsou součástí objektového svazku 2463. Důvodem jeho založení byla kontrarozvědná ochrana objektu Čs. film.

V průběhu existence byly prostřednictvím agenturně-důvěrnické sítě signalizovány StB poznatky jak k jednotlivým zájmovým osobám /např. objekt akce ČAS/, tak i ohlasové postřehy a poznatky charakterizující názorové hladiny mezi pracovníky Čs. filmu.

Ke kontrarozvědné ochraně byly vyvíjeny jednak oficiální styky a vedením Čs. filmu a jednotlivých objektů, jednak agenturně-důvěrnická síť, kterou tvořili mimo jiné IS "REKARD", FOTOGRAP", D "POHŮR", "ZNAJEC" a další.

Všechny obj. svazky k.3.2463 byly zrušeny 1.12.1989

Operativní pracovník
např. Bureš

Dokumenty k jednání o natáčení filmu *Amadeus* v Praze ukládali příslušníci StB v objektovém svazku, který byl v letech 1971–1989 veden tajnou policií pro „kontrarozvědnou ochranu Československého filmu“. V Archivu bezpečnostních složek se po skartačních dochovalo pouhých třináct stran na mikrofilmu. Jednou z nich je záznam z 1. ledna 1989, podle něhož měl tento svazek původně celkem sedm dílů.

X. správa SNB

operativní útvar SNB

11-106/25/82

Ci:

přílohy: 1

Schválil: Náčelník X. S-SNB
genmjr. RSDr. Vladimír STÁŘEK

(funkce, hodnost a příjmení se vyplňuje užit
strojem)

Dne 5. 1. 1982

~~PARISNĚ-TAJNĚ~~

Zápis do kartotéky

dne 4. 1. 82

Návrh na sledování

SBOR NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI
D. slo 4. 1. 82
C. i. Sl-0043/02-S-82
Přílohy 24

"PRODUCENT" - přílohy 24

Záždám o sledování v akci (krycí název)

č. sv. 2463/4

číslo a druh svazku

styků na nepřátelské osoby z řad herců a film. 1619

důvod rozpracování

pracovníků mimo oficiální kulturu

po dobu 7 dnů, počínaje dnem

7. 1. 1982 od hodn.

Jméno Miloš příjmení FORMAN

narozen 18. 2. 1932

národnost česká

st. příslušnost USA

zaměstnán filmový producent a režisér

stav ženatý

majitel vozidla SPZ typ garáží

bytem

č. telefonu

Za akci odpovídá a osobně projedná s. Suranič 1. 339

bude k dosažení na telefonní lince 1. 230

Zastupuje s. kpt. JUDr. Ivan MASÁR

Důvod a cíl sledování: Důležité údaje pro přípravu sledování, předcházení, zabránění, odhalování a dokumentaci trestné činnosti vzhledem na dosažení cíle sledování, zejména na předpokládané činnosti osoby, známé nebo předpokládané styky, rod. příslušníci ap.

Objekt bude ubytován v hotelu "U tří pštrosů" v Praze. Jmenovány bude působit převážně v Praze ve Filmovém studiu Barrandov a

Filmexportu - Praha 1, Václavské nám. 28. Cílem je dokumentace

styků objektu s nepřátelsky orientovanými osobami z filmu, divadel, styky na představitelů nepřátelských seskupení CH-77

a VONS, zjištění jeho pobytu v mimopracovní době.

Podpis operativního pracovníka

Doporučuji: ved. st. ref. spec. dne

kpt. JUDr. Ivan MASÁR dne

Náčelník 2. oddělení operativní správy SNB dne

(Přílohy: funkce, hodnost, jméno a příjmení)

6. 1. 82

MV č. skl. 880

Návrh na sledování Miloše Formana podal pracovník 3. oddělení 2. odboru X. správy SNB Jan Suranič 5. ledna 1982.

Akce PRODUCENT 1 - sledování

Praha dne 11.1. 1982

6

V 07.00 hodin bylo započeto se zachytáváním PRODUCENTA 1 u jeho přechodného bydliště v hotelu U tří pětrosů.

V 10.00 hodin sešel PRODUCENT 1 do haly hotelu. Byl prost., oblečen v hnědé sako, modré kalhoty, žluté boty. V ruce nesl menší baliček. V hale hotelu ho již čekali jeho společníci: S h a f e r Peter, L a n t z Robert, Z a e n t z Saul. Chvíli se zde bavili a poté společně odešli do salonku v přízemí. Pozdější kontrolou bylo zjištěno, že zde je PRODUCENT 1, jeho společníci a zaměstnanci Filmexportu, a probíhalo zde jednání. Tohoto se zúčastnilo 10-12 osob. / též bylo zjištěno, že zde společnost zůstane přes oběd a PRODUCENT 1 je dnes pozván na VV USA.

V 11.15 hodin vyšel PRODUCENT 1 ze salonku ve společnosti Z a e n t z e, vyzvedli si klíče od pokojů a společně odešli nahoru./prac. 5. odb./

V 11.25 hodin sešel PRODUCENT 1 ve společnosti Z a e n t z e do haly hotelu. Byl oblečen sv hnědý kabát, modré kalhoty, žluté boty v ruce nesl papachu. Společně hotel opustili a před hotelem nasedli do vozu T 603 černá SPZ ABY 13-16 s tímto odejeli do ul. přímou cestou do ul. Tržiště. Zde zastavili před VV USA. PRODUCENT 1 se

Z a e n t z e m vystoupili a společně zašli v V 11.40 hodin do budovy VV USA. Řidič zůstal stát z vozem před VV. V 12.05 hodin zde bylo sledování předáno prac. skupině s. Tráže. + klíče od pevného OB.

II.

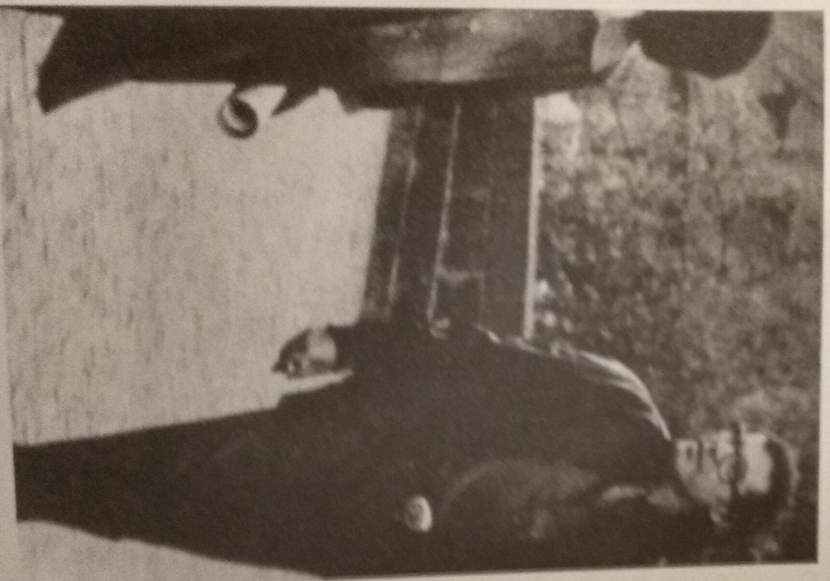
Objekt byl po celou dobu pohybu pod kontrolou pracovníků, mimo míst uvedebých ve zprávě. Jeho chování je klidné, pro krátkost pohybu jiných poznatek není. Objekta zná: Kudr, Raftl, Červinka.

Majitelem vozu T 603 černá SPZ ABY 13-16 je Filmexport, Praha 1
Václ. nám. 28.

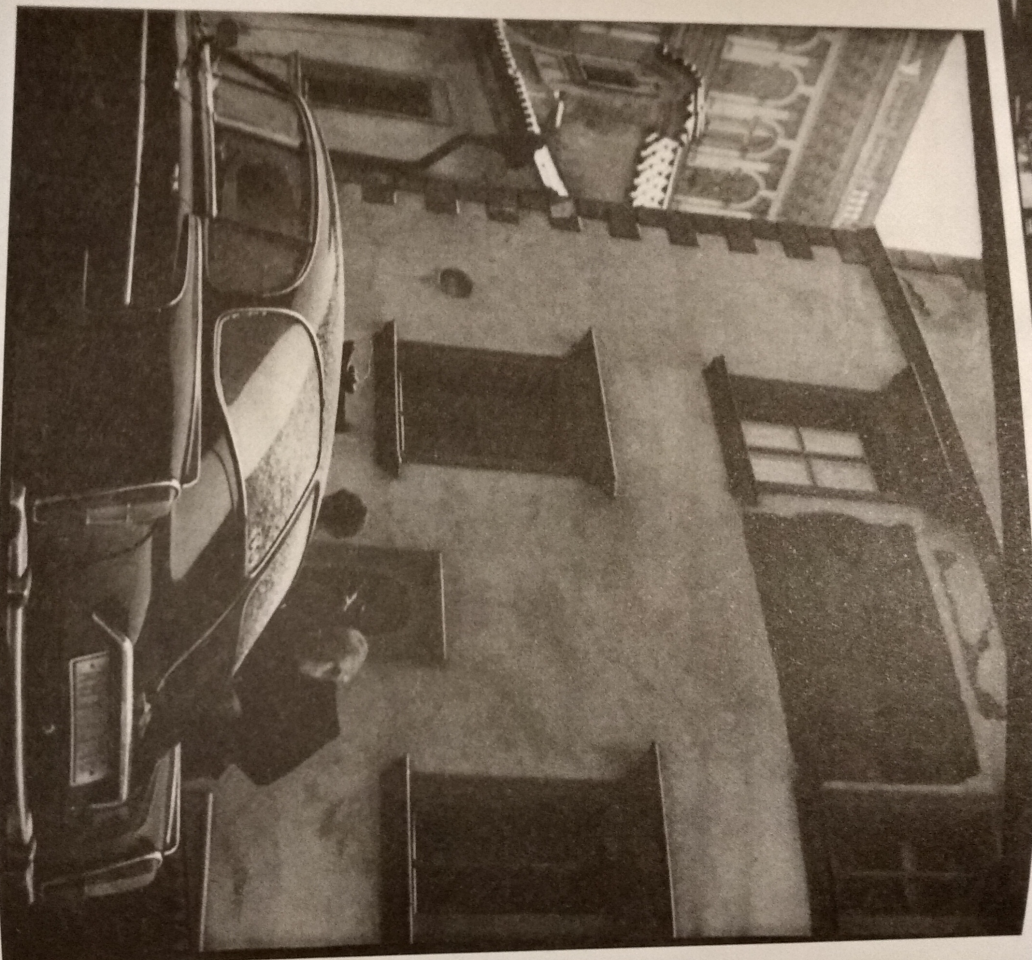
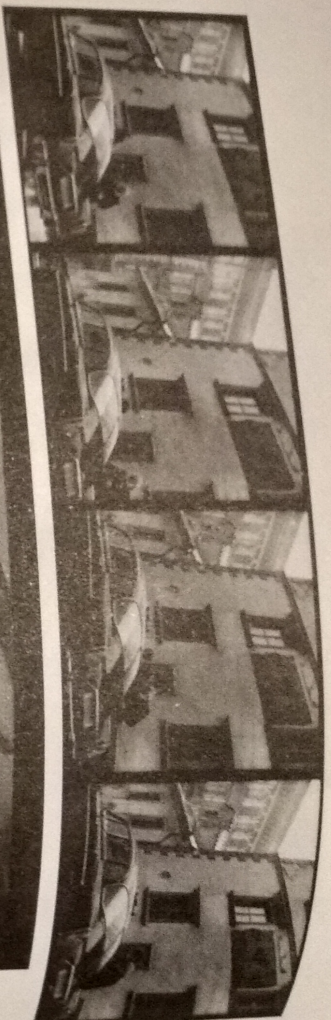
Opisováno:
dne: 1/1/82

Záznam ze sledování Miloše Formana z dopoledních hodin 11. ledna 1982 (první strana).

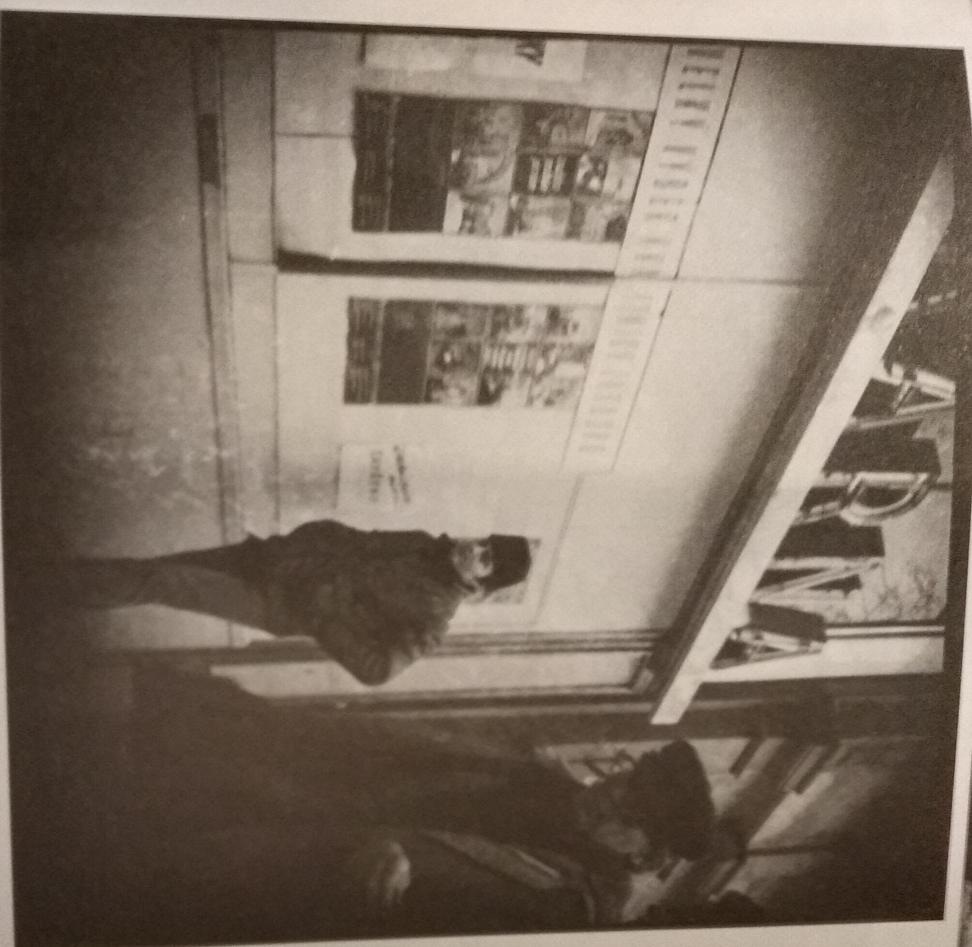
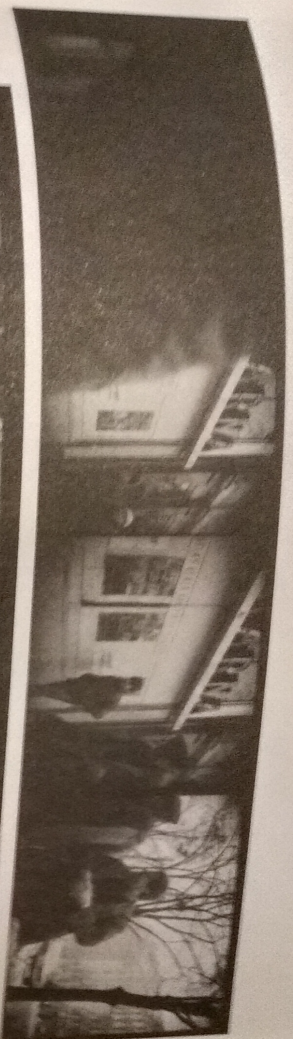
Petr Blažek

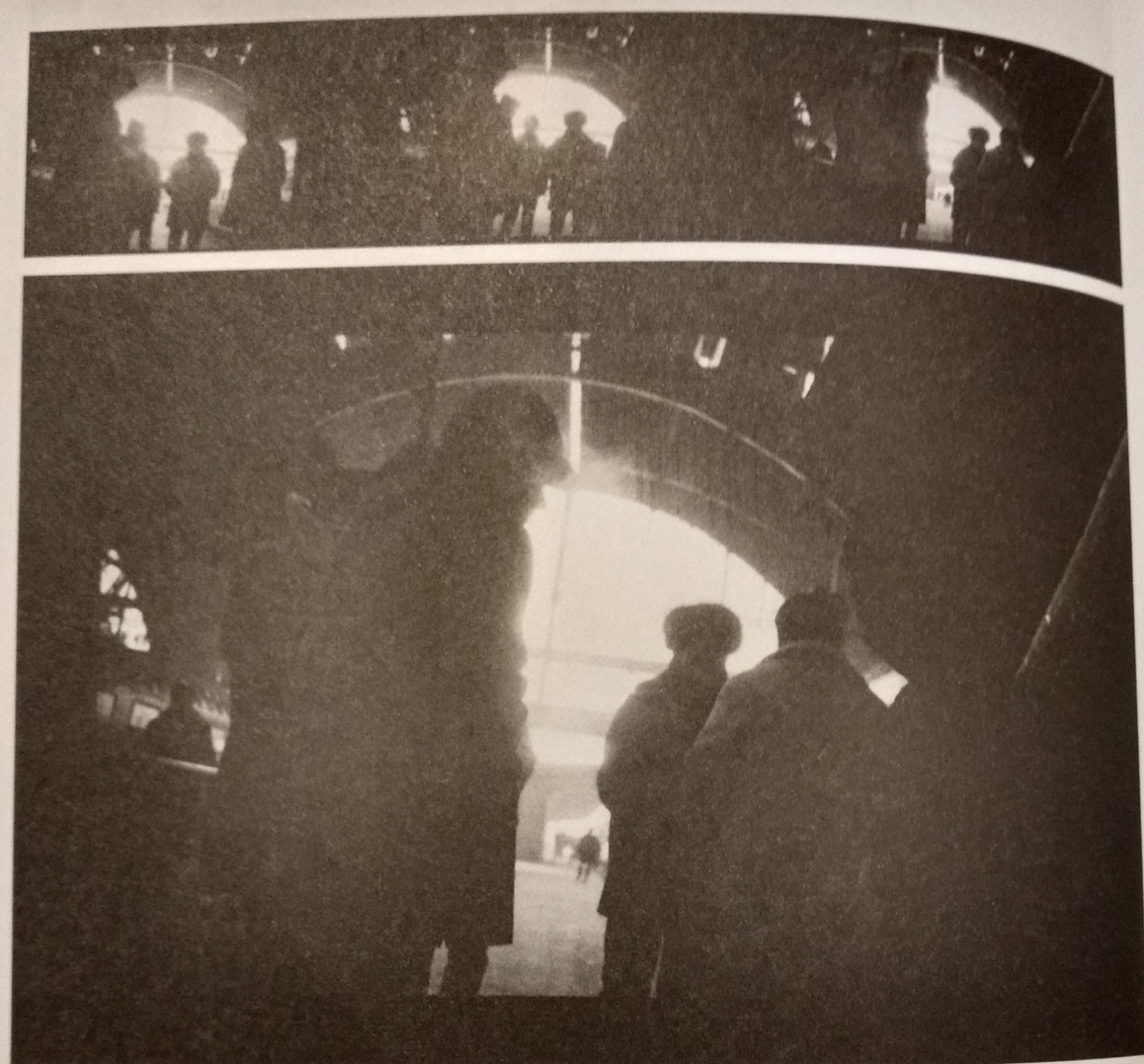
Podle tohoto snímku z Karlova mostu příslušníci StB identifikovali Miloše Formana při jeho sledování.

Režisér Miloš Forman a producent Saul Zaentz nastupují před pražským hotelem U Tří pštrosů do automobilu značky Tatra 603, který jim i s řidičem zapůjčil pro pražský pobyt Filmexport, roh ulice U Lužického semináře a Dražického náměstí, 11. ledna 1982, okolo 11.25 hod.

Režisér Miloš Forman a řidič z Filmexportu na Václavském náměstí 13. ledna 1982, buď okolo 11.00 či okolo 12.15 hodin.

Režisér Miloš Forman (druhý zprava) se na hlavním nádraží v Praze (nástupiště č. 2) loučí s přáteli před odjezdem do Paříže, 15. leden 1982, 11.00–11.25 hodin.

Zázna
zúčast

Petr

FORMAN svým "jednáním" narůstaje a provokuje veřejná mínění pracovníků čs. kultury a vedení Čs. filmu a v neposlední řadě také vystavuje kritice samotné oddělení kultury ÚV KSC. Tato situace dle vyjádření jmenovaných poukazuje na určitou "benovolenci" čs. st. orgánů, která umožnila M. FORMANOVÍ, čs. emigrantovi tvůrčím realizovat v ČSSR, což je zcela v rozporu se základními zásadami kulturní politiky KSC. Pramen dále sdělil, že cílem schůzky uvedených osob bylo připomenout si ofíciální vazby M. FORMANA na čs. filmovou tvorbu a tím podnětat i na jeho určité závazky, které jmenovaný má k čs. kinematografii, resp. k tzv. "nové vlně" tvůrčích pracovníků z let 1968-69.

Pramen v závěru sdělil, že M. FORMAN dále uskutečnil schůzku se zpěvký Valdemarem MATUŠKOU a Olgou BLECHOVOU, kde byli přítomni režisér FSB Vladimír SÍS a herec Jan POLÁVKA. Jmenovaný kromě této schůzky se dále dne 2.2.1983 v hotelu Esplanade kontaktoval s hercem V. LASICOU.

2./ Zpráva informuje o schůzce M. FORMANA s V. CHYTILOVOU, což je ze strany některých tvůrčích pracovníků FSB hodnoceno jako provokace, jejíž cílem je zdiskreditovat čs. kulturní politiku.

3./ VZ.

4./ Spolupracovník byl dokolován nadále věnovat pozornost průběhu natáčení filmu "AMADEUS", v režii USA st.přítal. M. FORMANA.

5./ FORMAN Miloš, nar.18.2.1932
CHYTILOVÁ Věra, nar.2.2.1929, režisérka FSB
SÍS Vladimír, nar.7.7.1929, režisér FSB
TOMÁŠ TINTĚRA, nar.27.2.1949, pos. režisér FSB
STEIMAROVÁ Evelina, nar.1949, herečka b.a.
MATUŠKA Vladimír, 1932

6./ Zprávu pokládám za pravdivou pochází od seriózního IS.

Operativní pracovník :
ppor. Suranič

Ved.st.ref.spécialista
kpt. JULIUS Ivan KASA

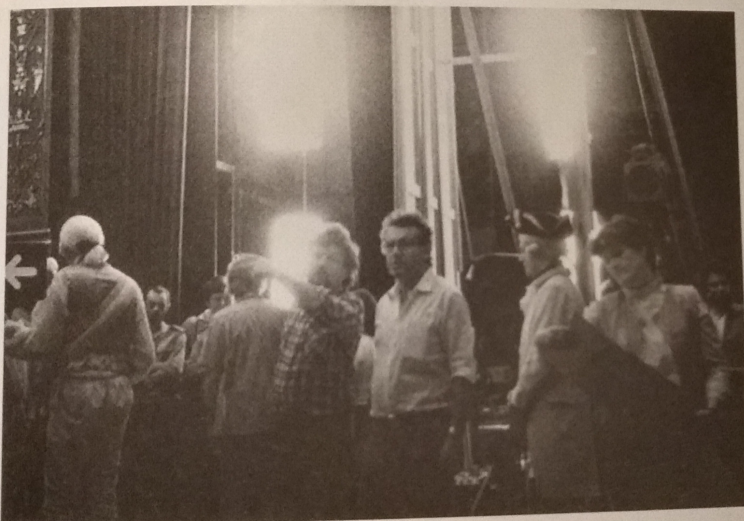
Záznam pracovníka StB ppor. Jana Suraniče o setkání v bytě Věry Chytilové 5. února 1983, kterého se zúčastnil Miloš Forman. Informace podle záznamu předal tajný spolupracovník s krycím jménem "Tomáš".

Na natáčení filmu
bezpečnosti, 1983

Miloš Forman

Na natáčení filmu *Amadeus* v pražských ulicích dohlíželi také uniformovaní příslušníci Sboru národní bezpečnosti, 1983.

Miloš Forman uprostřed štábu při natáčení ve Stavovském divadle, 1983.

Handwritten: M. Masár / 2. 4. 83

Seznamí:
náčelník X. správy SNB
plk. Zdeněk WITENBERG
(Právnické, bezpečnostní a příjmové se výjimkou ne
seznamí)

Dne 31.5.1983

PŘÍJEMNÉ PŘÁTELĚ

Zapsáno do seznamu
dne 1. 6. 1983

Návrh na sledování

Zašlehn o sledování v akci (krýcí název)
PO SV., č. 24498

PRODUCENT - /

SBOR NADPŮLNĚNÍ PRACOVNÍKŮ
Č. M. P-1 M 83
St. 0024202-82
Přil. 14
1619

Titule a druh strážku

číslo rozpracování

po dobu 12.

kontrola činnosti objektu v průběhu pobytu v ČSSR

od 18.00 hodin

jméno Miloš

příjmení FORMAN

narozen 18.2.1932

národnost česká

st. příslušnost USA

stav ženatý

zaměstnan

filmový režisér

majitel vozidla SPZ

typ

garážuje

bytem Praha 1, Staré zámecké schody 133/3

Za akci odpovídá a osobně projedná s. kpt. JUDr. Ivan MASÁR

bude k dosazení na telefonní lince K-414

Zastupuje s. ppor. Suranik č. telefonu K-339

Důvod a cíl sledování: Důležité údaje pro přípravu sledování, předchzení, zabránění, odhalování a dokumentaci trestné činnosti vzhledem na dosazení cíle sledování, zejména na předpokládané činnosti osoby, známé nebo předpokládané styky, rod. příslušníci ap.
Zaměřit se na zadokumentování styků Miloše FORMANA se sov.st.

přisl., režisérem MCHATU Moskva, JEREMOVEM, který bude bydlet v IHC od 2.6. do 11.6.1983. Sledování provádějte pouze ve večerních hodinách do 22.00 hod. *(Carla Kizil)*

Podpis operativního pracovníka ppor. Suranik

Deportující:

dne

Ved.st.ref. specialista : kpt. JUDr. Ivan MASÁR

dne

Náčelník 2. odd. X. S-SNB

dne

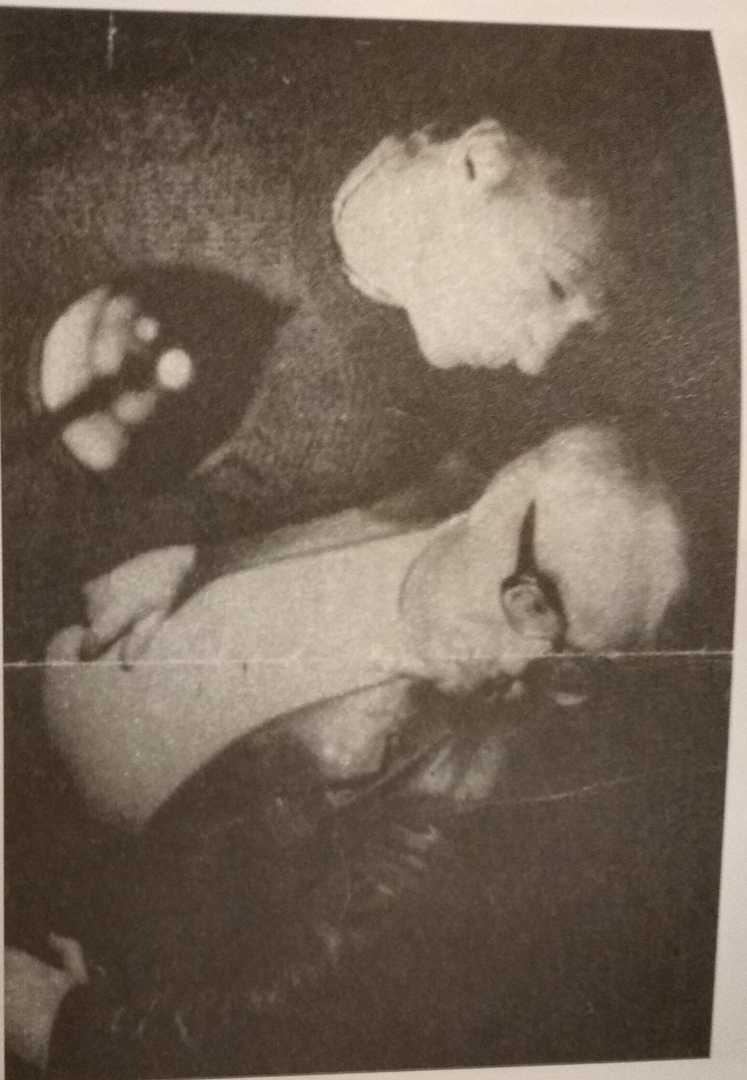
v. z. mjr. JUDr. Říha Václav

M. J. M. 280

(Ustaní se funkce, hodnosti, jméno a příjmení)

Návrh na sledování Miloše Formana podal pracovník X. správy SNB kpt. Ivan Masár 31. května 1983 na žádost „přátele“, tedy sovětské tajné služby.

Podle toho
přijeho sle

Podle tohoto výstižku z časopisu měli příslušníci StB identifikovat ruského režiséra Olega Jefremova při jeho sledování.

Akce PRODUCENT 1 - sledování

Praha dne 30.6.1983

V 17.00 hodin bylo sepočte se zadržetváním PRODUCENT 1 na Křeslavské nám. před Archibiskupským palácem, kde probíhalo natáčení filmu.

V 18.30 hodin opustili PRODUCENT 1 uvedený palác, byl prosti oblečen v modré tričko, modré kalhoty, tenisky. V ruce měl hnědou kabelku. Byl ve společnosti muže, který nebyl zjišťován. Společně odešli k vozu T 613 černá SPZ AR 45-30, ve kterém již seděl Řidič. Po nasednutí odešli příjmu cestou velmi pomalou jízdou na Barrandov, kde řidič cestu Řidič neustále sledoval pohyb vozů se sebou a ne kritizoval, kde stál na červené barvě se oděhl se sebe.

V 20.30 hodin byl zocpen PRODUCENT 1 ve voze T 613 AR 45-30 při vyjždění z areálu filmového studia a společně s řidičem odejeli pomalou jízdou příjmu cestou na Václavské nám., kde zůstali stát se kritizovatkou s ul. Vodňákovou a čekali kdo se nimi vyjede. Po malé chvíli pokračovali po Václ. nám. ul. Opletalovou do ul. Washingtonovy, kde zůstali stát předhořelem Esplanade. Během této cesty Řidič sledoval neustále provoz se sebou ve zpětném zrcátku, a PRODUCENT 1 se oděhl se sebe. Po malé chvíli vystoupil PRODUCENT 1 z vozu, byl stejně oblečen a v.....

V 20.55 hodin zešel do hotelu Esplanade. Asi po 2 min. hotel opustil a odešel k již uvedenému T 613 a společně s řidičem se přicházeli před hotelem a neustále si prohlíželi kolemdnou. Asi po 5 min. k nim přistoupil ~~sexuálně~~ muž, který nebyl zjišťován a společně s PRODUCENT 1 a řidičem nasedali do již uvedeného T 613 se kterou odejeli příjmu cestou do ul. V Jirchářích, kde zaparkovali. PRODUCENT 1 a ~~sexuálně~~ muž, který nebyl zjišťován s vozem vystoupili a v.....

21.05 hodin zešli do domu čp. 147/3. Řidič s T 613 odejel. Uvnitř odešli do 3 patra, kde zazvonili u dveří s visítkem

Záznam ze sledování Miloše Formana z 10. června 1983.

Š t r o u g a l o v á , J a n o u š e k .
po otevření dveří do těchto zedlí. / Vesecský/Růžičková
v 22.00 hodin zde bylo sledování po dohodě s OP skončeno.

Obsah
druhá
část

II.

Chování objektu je pozorné ke svému okolí, zvláště pak
po opuštění P11. studie Barrendav.
Objektu zná celá prac. skupina.
Z konspiračních důvodů byla provedena výměna služ., vozu a osádek.

Obličejní Píecovníků:

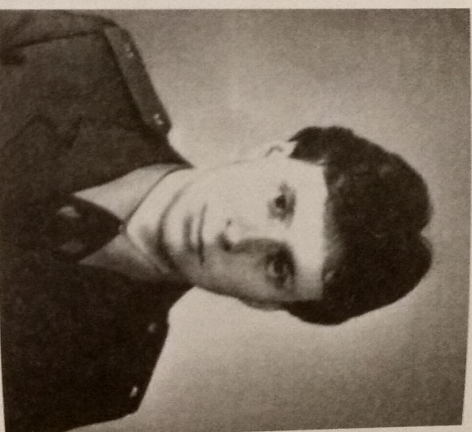
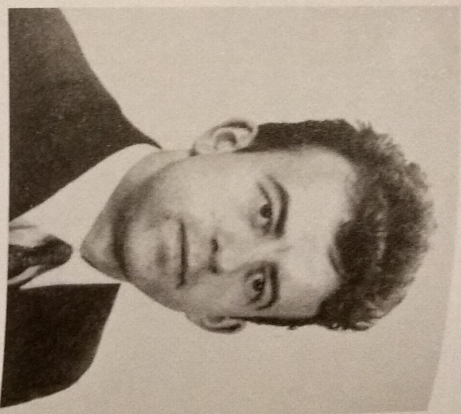
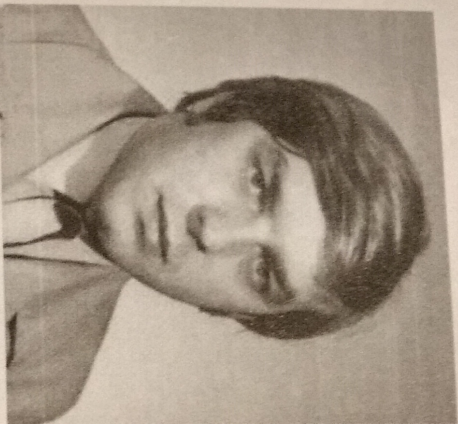
Růžičková : prost., světlý svetr, černá sukně, černá kabelka.
Vítek : prost., světlá košile, šedé kalhoty, hnědé boty.
Michel : prost., tmavá košile, modré kalhoty, hnědé boty.
Sucharda : prost., šedý oblek, černé boty.
Vesecský : prost., hnědá triko, hnědá kalhoty, černé boty.
Zrna : prost., modrá košile, béž. kalhoty, hnědé boty.

Aura:-

VAZ červený	ACB 82-57	s. Zrna	41 km	Vesecský
VAZ oranž.	ACH 76-42	s. Vítek	39 km	
P 18 zelený	ACE 15-32	s. Michel	21 km	
Š 120 bílá	ACE 16-27	s. Sucharda	38 km	Zrna

Pozn: neprovedeno pro nevhodné podmínky

Marek

Nahoře fotografie pracovníků X. správy SNB Jana Suraniče (vlevo, snímek je z roku 1975) a Ivana Masáňa (vpravo, snímek je z roku 1970), kteří navrhli sledování Miloše Formana. Dole fotografie pracovníků SIB Jiřího Pauluse (vlevo, snímek je z roku 1973) a Jaromíra Vopata (vpravo, snímek je z roku 1980), kteří se snažili získat ke spolupráci zaměstnance Filmového studia Barrandov.

Miloš Forman

Miloš Forman při návštěvě archivu ministerstva vnitra 30. března 2007.